

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. An relationes personarum diuinarum sint transcendentales, vel
categoricæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

vent videri, nisi cognitis obiectis infinitis, ad quæ haberent ordinem. Nullus autem Beatorum potest cognoscere infinita: ergo &c. Quomodo autem qui non videt animam rationalem & corpus, non videt hominem ita qui non videt totam essentiam diuinam, non videt Deum. Addunt male colligi cognitionem referri ad obiectum, eo quod sit illius expressio: quia imago picta non est relatio transcendentalis ad prototypum, quamuis illud exprimat. Illud enim representat per colores, & lineas seu figuras, quæ nullum ex natura sua dicunt ordinem ad prototypum.

13. Respondeo primo, actus intelligendi & volendi esse essentialiter & ex natura sua tendentias vitales in obiectum: & esse experientia ipsa manifestum: quod nunquam actus nostri intelligendi & volendi cognoscantur à nobis, (vt certe cognoscuntur experimentaliter) nisi comparatiue, & in ordine ad obiectum, esseque omnino intelligibile, quomodo possint aliter concipi. Si autem sunt tendentia ad obiectum ex natura sua, sunt respectus & relatio ad obiectum ex natura sua. Tendere enim ad aliud, est ferri seu referri ad illud. Sic actus voluntatis v.g. qui dicitur in intentio finis, est intentio seu tendentia in finem: cumque ex natura sua propriaque ratione essentiali intendit finem, tendit in finem: adeoque habet tendentiam huc ordinem & relationem ad finem. Fatai autem vnum ex natura sua tendere ad aliud, & negare referri ad ordinari ad illud, est admittere apertam contradictionem in terminis.

14. Respondeo secundo, Beatos videre Deum sicuti est, id est, in seipsa, & non per alienam speciem: & videre Deum totum physice, sed non totum virtualiter, id est, secundum totam virtuales amplitudinem, intensiuam, & extensiuam, cognitionis, volitionis, affectionisque Dei attributorum. Verum epim est quod ait Minutius Felix in Octauio, *Soli sibi quantus est, notus est.* Et est de fide, vel fidei proximum, Deum à nullo Beatorum comprehendi, id est, cognosci quantum cognoscibilis est, ita vt nihil eius lateat cognoscentem, vt offendimus disput. 8. sect. 6. Cum autem dicitur non posse cognosci relatum sine omnibus iis ad quæ refertur; verum illud est de cognitione perfecta & adæquata: sed nullus Beatorum habet talem de Deo cognitionem.

15. Respondeo tertio, cognitionem referri intrinsicè ad obiectum, non ex eo quod sit illius expressio vel similitudo qualiscunque: sed ex eo quod sit vitalis tendentia ad obiectum ex natura sua, sine quo etiam obiectiue terminante, nec esse, nec intelligi potest cognitio, vt cognitio est à parte rei, siue sit entitas, siue sit modus se habendi principii vitalis. Imago autem Regis v. g. secundum id quod est à parte rei, potest sine Rege intelligi & esse;

neque ad illum per se, & ex natura sua ordinatur: sed denominatur illi similis, propter colores & lineamenta eiusdem rationis & proportionis cum externa Regis figura.

SECTIO II.

An relationes diuinarum personarum sint transcendentales, vel categoricæ?

16. Respondeo, esse transcendentales, cum 16. *Quinque disput. 3. de Trinitate dub. 3. num. 2.* vbi addit neminem posse id diffiniri, quamuis Auctores id expressè non dicant, quia hoc dubium non tractant. Ratio est, quia relationes categoricæ dicuntur esse illius naturæ, vt purè terminum respiciant, neque vllum aliud munus circa illum exercent, aut ab illo patiantur. At qui relationes personarum diuinarum nos respiciunt purè terminum: sed relationes quidem personarum producentium produunt suos terminos, illosque respiciunt tanquam à se productos; relationes verò personarum productarum respiciunt terminos suos tanquam principia à quibus producantur. Ergo non sunt categoricæ; sed transcendentales.

17. Habent tamen hæ relationes multa quæ assertores relationum categoricarum illis conuenire dicunt. Primo, quod totum id quod sunt, ad aliud sunt. Nam Pater, totum id quod est substantialiter quæ Pater, ad Filium est. Et spirator, ad Spiritum sanctum: ac vice versa Filius est ad Patrem; & Spiritus sanctus, ad spiratorem. Secundo, quod impossibile est existere relationem categoricam non existente termino, & vnum relatum esse sine alio correlato. Nam absolute impossibile est Patrem esse sine Filio, & spiratorem sine Spiritu sancto. Tertio, quod sint simul cognitione. Nam impossibile est cognosci perfecte & adæquate Patrem sine Filio, & spiratorem sine Spiritu sancto: ac vice versa, Filium sine Patre, & Spiritum sanctum sine spiratore: non tantum conceptu respondente nominibus illis relatiuis, quod manifestum est: sed etiam conceptu personas ipsas substantialiter attingente, secundum id quod sunt substantialiter à parte rei.

Auctore verò citatus dub. 2. eiusdem disput. numero 3 & 4. cepit. Altera relationes transcendentales, admittendas esse categoricæ inter personas diuinas. Ratio eius est, quia in Deo est vera paternitas & filiatio, imò magis proprie quàm in creaturis, iuxta illud Ephes. 1. *Et quo omnis paternitas in celis & in terra nominatur.* Sed

14. Beati non vident Deum totaliter.

15.

Sed paternitas & filiatio sunt veri respectus prædicamentales: ergo &c. Idemque est de relationibus spiratoris & spirati: quia non est, aut magis inter patrem & filium sint relationes prædicamentales, quam inter spiratorem & spiratum. Confirmat, quia inquit, si productionem creatam necessario comitatur prædicamentalis relatio inter producens & productum, ipsa distincta à productione; etiam in Deo productionem ad intra comitatur relatio prædicamentalis, saltem ratione distincta à productione: quia non magis dicit imperfectionem, quam productio.

19. Re. rationes categoricas non sunt vere & realiter

Verum melius sentiunt illi, quorum ipse confute meminit ibidem num. 2. relationes illas categoricas non esse veras & reales relationes: sed tantum esse denominationes extrinsecas, & relationes rationis, vel secundum dici. Ita ut in creatis paternitas & filiatio non sint alia relatio realis, quam generatio activa & passiva, quibus Pater & filius se mutuo respectant respectu transcendentali, ut producens & productum: ac proinde esse Patrem & Filium, non sit aliud in re, quam esse genitorem & genitum. Quod si tractata generatione vocantur adhuc Pater & Filius: illud non est propter relationem categoricam resultantem ex generatione, perseverantemque quamdiu persone illa existunt: sed citra talem resultantiam, superfluum & fictitium, potest denominari Pater, eo ipso quod filium genuit, & ille adhuc existit. Adde ut nomen Patris significet in re personam quæ genuit, & connotet generationem, & filium vi eius existentem: significetque hunc qui dicitur filius, genitum esse ab alio qui dicitur pater, & ambos existere in rerum natura. Illeque est conceptus quem naturali lumine formant omnes non præoccupati contraria opinione. Idem est iudicium de omnibus alijs relationibus categoricis quæ dicuntur fundari in actione & passione.

Probat. præd. de relationibus quæ dicuntur fundari in actione & passione

20. Probat. 1. de illis quæ fundantur in unitate vel multitudine.

Alia verò duo earum genera, quæ dicuntur fundari in unitate vel multitudine seu diversitate, & in mensura, non minus evidenter apparent superflua. Frustra enim finguntur, & improbabilius respectus intrinseci respondententes his conceptibus & nominibus, idem vel diversum, simile vel dissimile, æquale vel inæquale, maius vel minus, coexistens, distans, præsens &c. Nam qualibet substantia, hoc ipso quod est talis speciei, pura quod homo; est idem essentialiter, id est, non dissimilis essentia, cum qualibet alia existente quæ sit etiam homo. Est idem, inquam, per seipsam, & non per aliquam relationem accidentalem, per quam potius constitueretur diversa, quæque est plane superflua, ut res sit & dicatur eadem: quasi verò nisi ipsa resul-

taret, hic homo foret dissimilis essentia ab altero. Adde quod plane improbabilius fingitur resultare illa relatio in homine existente in Oriente, nascente altero in extremo Occidente, aut creato longissime procul in spatijs imaginarijs. Quomodo enim vnus in alterum influit aut determinat ex tanta distantia?

Adde præterea quod illæ relationes identitatis, resultantibus in utroque, non minus sunt eiusdem essentia inter se, id est, non dissimilis; quam duæ natura. Vel ergo sunt idem per seipsas, vel per alias relationes identitatis. Si primum: ergo & duæ nature humanae sunt idem per seipsas, quippe quæ non minus conveniunt inter se per se ipsas, quam duæ illæ relationes. Si secundum: Datur processus in infinitum: quia illæ alia relationes, per quas priores sunt idem, sunt quoque idem inter se; per alias scilicet, & hæc per alias, & sic in infinitum.

21. Confirmatur pluribus argumentis

Adde tertio, neminem esse qui non videat duos homines esse natura similes, quamvis non videat relationem identitatis, neque de illa cogitet: de qua tantum cogitant homines contraria opinione præoccupati. Qui si consulant seipsos, facile intelligent, hominem unum esse eiusdem natura cum altero, non esse idem formaliter, atque unum pure respectu alterum, quemadmodum ipsi male imaginantur.

Similiter homo seipso formaliter est diversus & dissimilis leoni, & cuicumque alteri non eiusdem speciei. Per id enim formaliter unum quodque differt ab alio, per quod est id quod est: & non per relationem superadditam re vel ratione, quæ ad hoc plane superflua & inutilis est. Imo si daretur, res ab illa differret per seipsam. Item quod patres sit mihi dexter, est mera denominatio extrinseca à coexistentia patris in parte illa, in qua est mera dexter. Per duo quanta distans se ipsis ab invicem, hoc ipso quod inter illa immota aliquid interijcitur aut interijci potest. Sicut verò præsentia immediate, siue corrigua formaliter, hoc ipso quod inter ipsa immota nihil potest interijci. Et duo homines coexistunt, eo ipso quod uterque existit in eodem tempore. Uterque autem per seipsum existit, & implet tale tempus sua duratione formaliter, non autem per relationem quæ si interveniret, uterque illi coexistere per se ipsum.

22.

Duo verò alba esse similia, vel duo quanta esse æqualia, nihil aliud est, quam utrumque habere albedinem, aut utrumque habere v. g. palmarem extensionem. Hoc enim ipso quod utrumque habet albedinem, aut palmarem extensionem; est simile, & æquale, quocumque alio dempto re vel ratione distincto. Quare non constituitur simile, aut æquale, per aliquid re vel ratione superveniens per modum respectus realis: sed utrumque absolutum est, album & album, palmare & palmare. Dicitur verò simile, vel æquale, nominis

comparatio & connotatio, propter actum intellectus utrumque comparantis. Relationes autem categoricae, quae dicuntur aduenire, non modo sunt superfluae; sed & valde importunae, ac per se incredibiles. Superfluae quidem: quia res illa, sublata omni relatione, distincta re vel ratione non minus sunt seipsis similes aut aequales: ac prius sunt similes aut aequales per se ipsas, quam resilet aut concipiatur resultare in ipsis relatio similitudinis aut aequalitatis. Quando autem res habet aliquid per se formaliter; perpetuo nec additur illi alia forma distincta, quae dicatur constitui talis. Sunt vero per se incredibiles: quia per se improbable apparet, posita vel unicare noua in rerum natura resultare in omnibus alijs relationes similitudinis vel dissimilitudinis, per quas sint illi similes vel dissimiles, excepto solo Deo, qui tamen non minus est per se dissimilis aut diuersus à tali creatura, sed multo magis. Et qualibet res, hoc ipso quod est talis natura, est se ipsa formaliter similis omnibus tali natura constantibus: & dissimilis, seu diuersa rationis ab omnibus habentibus aliam naturam: estque plane impossibile non esse diuersa rationis, sublata quacunque ratione vel formalitate, quae fingitur aduenire.

Dei que relatio scientiae ad scibile, & intellectus ad intelligibile, non est alia quam transcendentalis, estque ipsamet natura intellectus & scientiae, per se tendens ad obiectum. Idemque dicitur de alijs huiusmodi relationibus tertij generis, quae dicuntur fundari in mensura. Concludo itaque nullas esse nec in diuinis, nec in creatis, relationes veras & reales, praeter transcendentales. In quo habemus consentientes Aureolum in 1. dist. 30. art. 2. Durand. eadem distinct. quaest. 2. Gabriel. ibidem q. 1. & sequentibus, Gregor. dist. 28. Ocamum dist. 30. quaest. 2. & sequentibus, & alios, quibus è Recentioribus accedit Hurtadus disp. 15. Metaphys. sect. 2. vbi fufius exponit & confirmat hanc sententiam.

SECTIO III.

An, & quomodo relationes personarum diuinarum distinguantur ab essentia?

25.
Relationes diuinae distinguuntur ratione ab essentia.

Respondet distinguuntur, non realiter quidem, seu quouis alio modo à parte rei formaliter aut modaliter: sed virtualiter tantum, seu ratione cum fundamento in re.

Et primo quidem quod distinguantur aliquo modo, ratione saltem, & virtualiter, manifestum est primo, & per experientiam Gentilium Philosophorum, qui naturali lumine Deum esse agnouerunt, Roman. 1. v.

20. & tamen relationes personarum diuinarum non agnouerunt, sed perinde illas ignorarunt ac si non essent: quippe quae non possunt cognosci formaliter ut tales, sine reuelatione, iuxta illud Christi Math. 11. *Quis nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.*

Patec secundo euidenti ratione. Nam essentia diuina non solum in suo conceptu non includit formaliter relationes & proprietates personarum; sed etiam re ipsa est formaliter in vna persona, sine relatione seu proprietate alterius. Ita ut verum sit dicere, essentia communicatur Filio à Patre, paternitas vero non communicatur. *Omnis enim quae habet pater dedit Filio, praeter esse patrem, ut ait Florentia. in Vteris Vnionis.* Item essentia non generat, neque generatur, neque procedit: Pater vero generat, Filius gignitur, & Spiritus sanctus procedit, vnde finit Lateranense cap. *Damnatus.* Atque ea de quibus verificatur duo contraevidentia, debent saltem ratione distingui. Est enim euidenter impossibile posse idem, secundum idem omnino re & ratione, vere affirmari & negari simul: & non sufficere solati nominum diuersitatem ad vitandam contradictionem. Posito enim quod ensis, & gladius v. g. idem omnino significent, ut Graecum *Deus*, & Latinarum *Deus*; impossibile est quidquam vere negari de ensis, quod vere affirmatur de gladio. Et a quo impossibile est quidquam vere affirmari de ensis, quod non tam vere affirmetur de gladio. Quare tam verum esset dicere, essentia generat, quam, Pater aut paternitas generat: & Paternitas communicatur filio, & quae ac, essentia communicatur filio. Et, essentia distinguitur realiter à filio: aequae ac, Pater distinguitur realiter à filio. Et, essentia diuina est triplex realiter; aequae ac, Persona est triplex realiter. Euidens item est hoc ipso quod dicitur essentiam communicari filio, & paternitatem non communicari filio, praescindendi per mentem essentiam à paternitate. Nam praescindere per affirmationem, est praescindere per mentem affirmantem. Affirmare autem de essentia quod communicatur, & non idem affirmare de proprietate, est praescindere per affirmationem. Sicut enim praescindere per apprehensionem, est apprehendere vnum, & non apprehendere aliud cum quo realiter idem est: Ita praescindere per affirmationem est affirmare de vno, & non affirmare idem de alio, quamuis realiter identificato.

Probatu tertio ex Concilio quae manifeste docent aliquam esse distinctionem virtuales saltem & rationis inter essentiam & proprietates personarum diuinarum, Nam Concilio Tolerana, sextum & vndecimum in ipsa fidei professione affirmant solum filium assumpsisse humanitatem, in eo quod proprium est Filii, non quod commune Trinitati, id est, in proprietate filij, non in essentia quae est communis. Ergo admittenda est